

MINISTERSTWO
RODZINY I POLITYKI SPOŁECZNEJ

Warszawa 6 lipca 2021 r.

Barbara Socha

Podsekretarz Stanu

DSR-IV.810.179.2021.GJ

Pan
Paweł Mączyński
Przewodniczący
Polskiej Federacji Związkowej
Pracowników Socjalnych
i Pomocy Społecznej

Szanowny Panie Przewodniczący,

Odpowiadając na pismo z dnia 7 czerwca 2021 r. znak: PFZ/W/220/2021 skierowane do Prezesa Rady Ministrów, a następnie przekazane zgodnie z właściwością do Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej w sprawie nowelizacji ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, uprzejmie informuję.

Mając na względzie ogromną skalę programu „Rodzina 500+” oraz ponoszone na niego nakłady finansowe zasadna jest weryfikacja i optymalizacja procesu przyznawania i obsługi świadczenia wychowawczego. W obecnym kształcie programu, obsługą spraw związanych ze świadczeniem wychowawczym zajmują się gminy, a w sprawach wymagających decyzji i rozstrzygnięć związanych z koordynacją systemów zabezpieczenia społecznego, instytucją właściwą jest wojewoda.

Przewiduje się zmianę jednostki obsługującej program na Zakład Ubezpieczeń Społecznych, a także wykorzystanie wyłącznie elektronicznych kanałów składania wniosków i wypłatę świadczeń jedynie w formie bezgotówkowej.

Należy podkreślić, że powierzenie realizacji ww. programu Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych będzie wiązało się z podjęciem szeregu działań ze strony ZUS, w celu zapewnienia świadczeniobiorcom dodatkowego wsparcia przy ubieganiu się o świadczenie wychowawcze. Zmiana organu realizującego ww. program w żadnym wypadku nie będzie oznaczała pogorszenia poziomu obsługi świadczeniobiorców, ani też nie będzie się wiązała z pominięciem któregośkolwiek elementu postępowania dotyczącego ustalenia i weryfikacji prawa do świadczenia wychowawczego.

Starając się dostrzec każdego potencjalnego wnioskodawcy świadczenia wychowawczego, przy wdrażaniu rozwiązań dotyczących tego świadczenia, zakłada się wprowadzenie rozwiązań skierowanych na dotarcie do każdej osoby potrzebującej pomocy w założeniu profilu na PUE i złożeniu wniosku o świadczenie.

Zakłada się przeprowadzenie kampanii informacyjnej w mediach zachęcającej do zakładania profilu na PUE, informującej o sposobach założenia konta w PUE, publikacji filmików instruktażowych, w tym w mediach społecznościowych, publikacji ulotek, broszur

W okresie składania wniosków o powyższe świadczenie w każdej jednostce ZUS będą dla zainteresowanych klientów udostępnione komputery, na których można będzie wypełnić wniosek, również z asystą pracownika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Ponadto ZUS planuje utworzenie w tym okresie dodatkowych, mobilnych punktów składania wniosków w innych placówkach/urzędach (np. Poczta, KRUS) w celu dotarcia do lokalnych środowisk, służąc rodzinom pomocą zarówno w założeniu profilu na PUE ZUS, jak i w wypełnieniu i wysłaniu wniosku przez internet.

Tym samym w okresie składania wniosków na terenie kraju funkcjonować będzie bardzo rozbudowana sieć miejsc, gdzie każda rodzina będzie mogła skorzystać z pomocy przy złożeniu wniosku. Należy zauważyć, że punkty, gdzie potencjalnie będzie istnieć możliwość uzyskania pomocy w złożeniu wniosków funkcjonować będą w ponad 8 tysiącach miejsc

(ok. 7500 – Poczta, ok. 260 – KRUS, ok. 320 – ZUS), a więc w zdecydowanie większej liczbie niż jest gmin w Polsce.

Jednocześnie należy wskazać, że całkowite przejście na wyłącznie elektroniczną obsługę wniosków o świadczenie wychowawcze, jest kolejnym krokiem w cyfryzacji usług publicznych. Szczególnie obecnie, w związku z obowiązującym stanem epidemii COVID-19 niezwykle ważne dla bezpieczeństwa zdrowia publicznego jest zapewnienie przez organy państwa jak najszerzego dostępu do usług świadczonych drogą elektroniczną przy pomocy Internetu. Stale obserwuje się też znaczący wzrost zapotrzebowania obywateli na takie usługi.

Propozycja wprowadzenia wyłącznie elektronicznej drogi składania wniosków o świadczenie wychowawcze, nie jest przejawem wykluczenia cyfrowego - wręcz przeciwnie - proponowana zmiana jest odpowiedzią na naturalnie zachodzące zmiany zachowań samych wnioskujących. Choćby w przypadku świadczenia dobry start na przestrzeni 3 ostatnich naborów wniosków procent tych złożonych elektronicznie wzrósł z 48% w 2018 roku do 72% w roku 2020 (2,28 mln z 3,19 mln) i stale rośnie. Kryzys wywołany pandemią COVID-19 uwidoczniał te obszary spraw administracyjnych wymagające zintensyfikowanej i przyspieszonej cyfryzacji, a także wykreował nowe potrzeby Polaków dotyczące dostępu do e-usług - zarówno ich jakości, jak i dostępności. Ze względu na konieczność ograniczenia w przemieszczaniu się oraz kontaktu bezpośredniego dostępność e-usług publicznych, realizowanych z wykorzystaniem identyfikacji elektronicznej i podpisu elektronicznego, stała się kluczowym elementem zapewnienia ciągłości funkcjonowania administracji publicznej oraz kluczowych procesów społecznych i gospodarczych.

Ponadto należy wskazać, że jednym z celów wskazywanych w strategii „Sprawne i Nowoczesne Państwo 2030” zapowiedzianej w listopadzie 2020 roku jest podniesienie sprawności realizacji zadań państwa poprzez wykorzystanie technologii cyfrowych i zmianę sposobu działania stosownie do możliwości, jakie stwarza technologia. Strategia ta ma obejmować swoim zakresem udostępnianie szerokiego zakresu usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną (tzw. e-usług). Cel ten w czasie pandemii COVID-19 nabrał zupełnie nowego znaczenia i stał się szczególnie istotny ze względu na dbałość o zdrowie i bezpieczeństwo Polaków. To jednocześnie proces, który wraz z rozwojem

i dostępem Polaków do technologii postępował w niektórych dziedzinach w sposób naturalny i są już pola, na których jest z sukcesami realizowany.

Najlepszym przykładem jest właśnie system teleinformatyczny ZUS (PUE), za pomocą którego realizowany będzie także ww. program rządowy, który to system jest coraz bardziej popularny wśród obywateli. Warto przy tej okazji wspomnieć, że projekt elektronicznej zwolnień lekarskich realizowany przez ZUS - osiągnięcie pełnej elektronicznej zwolnień lekarskich zakończył się na przestrzeni 12 miesięcy 2018 roku (wzrost z poziomu poniżej 10% w styczniu do 99% w grudniu). Proces ten dotyczył 23 mln zwolnień rocznie, 145 tys. lekarzy, 2,5 mln płatników składek oraz 16 mln pacjentów. Ponadto w pełni zelektronizowany jest także proces wystawiania recept na leki poprzez e-recepty.

Odnosząc się natomiast do wyrażonej w piśmie obawy, iż wypłaty świadczenia wychowawczego wyłącznie w formie bezgotówkowej ograniczy dostępność programu „Rodzina 500+”, należy wskazać że jest ona nieuzasadniona.

Należy podkreślić, że wśród osób otrzymujących świadczenia na rzecz dzieci (świadczenia rodzinne, świadczenie wychowawcze z programu „Rodzina 500+”, oraz świadczenie dobry start w poprzednich edycjach programu), jedynie w zakresie niespełna 2% osób uprawnionych wypłata odbywa się w innej formie niż na rachunek bankowy, czyli absolutnie marginalna liczba osób nie podaje rachunku bankowego do wypłaty.

Proponowane rozwiązanie również dla ww. niewielkiej grupy osób nie pociąga za sobą dodatkowych kosztów po ich stronie gdyż ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 roku o usługach płatniczych (Dz. U. z 2020 poz. 794), zakłada dostęp do podstawowego rachunku płatniczego, prowadzonego nieodpłatnie (59ie ust.1 ustawy) i w walucie polskiej (art. 59id ustawy). Zgodnie z powyższymi regulacjami, dostawcy usług płatniczych tacy jak: banki, oddziały banków zagranicznych, instytucje kredytowe oraz spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe – o ile w ramach swojej działalności oferują usługi związane z prowadzeniem rachunków płatniczych dla konsumentów – mają obowiązek oferowania Podstawowego Rachunku Płatniczego konsumentom, którzy nie mają żadnego innego rachunku płatniczego w złotych na terytorium Polski. Posiadacz Podstawowego Rachunku Płatniczego może:

- dokonywać wpłat środków pieniężnych na rachunek;
- dokonywać wypłat gotówki z rachunku w bankomacie (zarówno na terenie Polski, jak i na terenie innych krajów) lub placówce bankowej, lub przy użyciu terminala płatniczego (jeżeli konsument wyrazi wolę zawarcia umowy również w zakresie usługi umożliwiającej takie wypłaty);
- wykonywać transakcje płatnicze.

Należy podkreślić, że rachunek jest prowadzony nieodpłatnie, tzn. konsument nie zapłaci za:

- otwarcie oraz prowadzenie rachunku,
- wydanie karty płatniczej i jej obsługę,
- operacje w bankomatach i wpłatomatach należących do banku (ilość transakcji nielimitowana);
- 5 transakcji płatniczych zleconych przez konsumenta w miesiącu (tzn. zleceń stałych, przelewów, poleceń zapłaty);
- 5 wypłat gotówki z bankomatów obcego dostawcy (czyli innego banku lub sieci).

Ponadto należy zauważyć, że funkcjonują już formy wsparcia o powszechnym charakterze, realizowane wyłącznie w formie bezgotówkowej - w 2020 roku ZUS bezproblemowo i bez zarzutów ze strony beneficjentów, efektywnie zrealizował wypłacane tylko na rachunki bankowe dodatki solidarnościowe na podstawie ustawy o dodatku solidarnościowym przyznawanym w celu przeciwdziałania negatywnym skutkom COVID-19.

Jednocześnie należy wskazać, że nawet w przypadku terenów wiejskich, na których wydaje się że najtrudniej jest korzystać z usług bankowych, korzystanie z tych rachunków jest powszechne, gdyż od wielu lat jest to jedyna możliwa droga otrzymywania i rozliczania różnego rodzaju płatności z unijnych programów dla rolników.

Natomiast ważnym argumentem przemawiającym za wprowadzeniem bezgotówkowego sposobu dystrybucji świadczenia wychowawczego jest kwestia ponoszonych wydatków. Koszt zlecenia przez ZUS wykonania pojedynczego przekazu

pocztowego przez operatora pocztowego w postaci Poczty Polskiej S.A. wynosi obecnie 7,12 zł podczas gdy koszt przelewu bankowego realizowanego na zlecenie ZUS to 0,06 zł.

Co istotne, planowana zmiana organu realizującego i wypłacającego świadczenie wychowawczego z blisko 2500 dotychczasowych gmin na jeden Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie będzie dotyczyć zmiany warunków przysługiwania świadczenia polskim rodzinom. Program „Rodzina 500+” w dalszym ciągu będzie programem powszechnym, adresowanym do wszystkich rodzin z dziećmi na utrzymaniu, zmieni się tylko organ realizujący to zadanie oraz zmniejszeniu ulegną koszty obsługi programu.

Celem powyższej zmiany jest z jednej strony optymalizacja procesu obsługi świadczenia, poprzez wykorzystanie coraz bardziej powszechnych narzędzi, jakimi są systemy informatyczne oraz położenie nacisku na bezgotówkowe formy wypłaty świadczenia wychowawczego, przy jednoczesnym dążeniu do zmniejszenia kosztów związanych z przyznawaniem i przekazaniem uprawnionym środków pieniężnych poprzez oparcie realizacji zadania o Zakład Ubezpieczeń Społecznych, tj. instytucję, która ma bogate doświadczenie w realizacji w stanie epidemii wielu programów pomocowych realizowanych w ramach kolejnych tarcz antykryzysowych. Zakłada się że powierzenie realizacji programu „Rodzina 500+” Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych spowoduje redukcję kosztów obsługi o około 3,1 mld zł w latach 2022–2032.

Powyższe pozwoli także na odciążenie samorządu terytorialnego od realizacji zadań o charakterze cyklicznym i akcyjnym czyli corocznego procesu związanego z przyjmowaniem i rozpatrywaniem milionów wniosków. Odciążenie samorządów pozwoli na efektywniejsze realizowanie innych zadań ustawowych, w tym również walkę z obecnym zagrożeniem epidemicznym.

Planowane wejście w życie ww. zmian to 1 stycznia 2022 r. z zastrzeżeniem, że sprawy dotyczące prawa do świadczenia wychowawczego za okresy sprzed 1 stycznia 2022 r. nadal będą realizowane, do zakończenia postępowania, przez gminy. Gminy będą również kontynuować wypłacanie świadczeń wychowawczych przyznanych przed 1 stycznia 2022 r. do końca okresu, na jaki zostały przyznane, czyli do 31 maja 2022 r. Natomiast ZUS od 1 stycznia 2022 r. będzie rozpatrywał nowe sprawy i wypłacał na bieżąco przyznawane

przez siebie świadczenia wychowawcze z wniosków złożonych od tej daty, także od 1 lutego 2022 r. będzie przyjmować wnioski na kolejny okres rozpoczynający się 1 czerwca 2022 r.

Konsekwencją zakończenia przez gminy i powiaty w 2022 r. realizacji programu „Rodzina 500+”, będącego zadaniem zleconym z zakresu administracji rządowej, będzie konieczność dokonania w gminach i powiatach odpowiednich zmian organizacyjno-kadrowych w jednostkach organizacyjnych realizujących dotychczas ww. program – decyzje o zakresie ww. zmian należeć będą do samorządów gminnych i powiatowych/jednostek organizacyjnych gmin i powiatów, będących pracodawcami pracowników samorządowych.

Powyższe zadanie będzie realizowane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych z wykorzystaniem posiadanych już zasobów kadrowych i infrastruktury technicznej.

Z poważaniem,
Podsekretarz Stanu

Barbara Socha
Barbara Socha

Do wiadomości:

Kancelaria Prezesa Rady Ministrów

Znak pisma: BPRM.5161.11.3.2021.JP